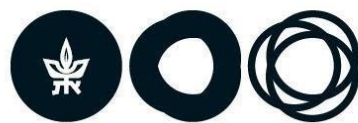

החוג ללשון העברית ולבלשנות שמית
הפקולטה למדעי הרוח ע"ש לסטר וסאלי אנטון
אוניברסיטת תל אביב

אולימפיאדת הלשון העברית לנוער
של החוג ללשון העברית ולבלשנות שמית
באוניברסיטת תל אביב

המקצה ללומדי עברית
בשיתוף אוניברסיטת ברנדייס

In collaboration with Brandeis University's Hebrew Language
Consortium

שלב א, תשפ"ה, 2025

שאלות ופתרונות

האולימפיאדה מתקיימת בחסות חברת פיינל וחברת צ'ק פוינט

ובחסות מרכז קורת לציוויליזציה יהודית

שאלות חימום

1. שחר משתמש במגבון.

מה שחר עושה?

- א. לומד עברית
- ב. מנקה את השולחן
- ג. מאזין לחדשות
- ד. מדבר בטלפון הנייד

תשובה: ב

2. ליזי, אבנר, עומר ואמיר יצאו להפסקה.

כמה אנשים יצאו להפסקה?

- א. 3
- ב. 4
- ג. 2 או 3 או 4
- ד. 3 או 4
- ה. 2 או 3

תשובה: ג

הסבר: השאלה היא אל מי אנחנו מדברים?

- ליזי – אבנר, עומר ואמיר יצאו להפסקה. (3 אנשים יצאו להפסקה.)
- ליזי, אבנר – עומר ואמיר יצאו להפסקה. (2 אנשים יצאו להפסקה.)
- ליזי, אבנר, עומר ואמיר יצאו להפסקה. (4 אנשים יצאו להפסקה. אנחנו לא יודעים למי נאמר המשפט.)

3. הינה כסף ישראלי.

ברחוב הישראלי אפשר לשמוע את המילה "שֶׁנְקֵל".

לאיזה מטבע קוראים "שנקל"?

- א. 10 אגורות
- ב. חצי שקל
- ג. 1 שקל
- ד. שני שקלים
- ה. חמישה שקלים
- ו. עשרה שקלים

תשובה: ד

הסבר: אפשר לשמוע את המילה "שנקל" ברחוב הישראלי. היא "נולדה" מצירוף שתי מילים: שני + שקל.

4. קראו את שני המשפטים:

- א. הכוס שבירה, לעומת זאת הנייר בלתי שביר.
  - ב. לא גמרתי לקרוא את הספר הזה. הוא בלתי קריא, ומשמעם אותי כל כך.
- כתבו את שתי המילים החסרות במשפט, לפי הדוגמות במשפטים למעלה:

העוגות האלה ממש יפות, אבל הן _____ . יש בהן מלח במקום

סוכר.

תשובה: בלתי אכילות

הסבר: יש דוגמות לשימוש בצירוף **בלתי + שם תואר** במשפטים הקודמים. שם התואר במשפטים האלה הוא במשקל קטיל. המילים שביר, שמיש וגם אכיל כולן במשקל הזה במשמעות פוטנציאל, למשל: שביר = יכול להישבר, שמיש – אפשר להשתמש בו, אכיל – אפשר לאכול אותו. לוקחים את הפועל לאכול – ממנו "נולד" שם התואר בעל פוטנציאל: אכיל. מכיוון שמדברים על עוגות, ברבים בנקבה, התשובה היא "אכילות". ולא לשכוח שמדובר בצירוף שלילי, ובעוגות יש מלח, ולכן העוגות בלתי אכילות.

שאלון שלב א'

1. חברה שלך רואה אותך עושה משהו ושואלת אותך אם זה התחביב שלך.

היא חושבת שתחביב זה משהו ש:

א. שונאים לעשות.

ב. צריכים לעשות.

ג. אוהבים לעשות.

ד. עושים רק פעם אחת.

תשובה: ג

2. איזה מהדברים הבאים אי אפשר להמתיק?

א. את השולחן

ב. את היום

ג. את החיים

ד. את הקפה

תשובה: א

הסבר: להמתיק בא מהמילה "מתוק". את הקפה אפשר להמתיק אם מוסיפים לו סוכר או כל תחליף אחר. את היום ואת החיים אפשר להמתיק אם עושים דברים נעימים, ובמקרים האלה השימוש בפועל "להמתיק" במטפורה.

3. איפה אפשר למצוא גלשן?

א. במגלשה

ב. בג'קוזי

ג. במטבח

ד. בים

תשובה: ד

4. רוני ואימא שלו נפגשו בבית קפה בתל אביב. רוני סיפר לאימא שלו בשמחה על משהו חדש בחיים שלו. אימא בכתה ואמרה לו: "רחוק מהעין רחוק מהלב".

מה יכול להיות שהוא סיפר לה?

א. "אימא, אני עובר לגור לידך".

ב. "אימא, אני עובר לגור באוסטרליה".

ג. "אימא, אני מקבל בונוס גדול בעבודה".

ד. "אימא, אני רחוק מהלב שלך".

תשובה: ב

הסבר: הביטוי "רחוק מהעין רחוק מהלב" מדבר על הרעיון שכאשר אדם או דבר רחוקים מאיתנו – "רחוק מהעין", הלב גם מתחיל לשכוח אותם והרגש פוחת – רחוק מהלב. אפשר לפגוש את הביטוי הזה בשפות רבות, למשל באנגלית: Out of sight, out of mind.

5. הינה חמש מילים.

איזו מילה יוצאת דופן? (רמז: זה לא קשור למשמעות המילים)

- א. שולחנות
- ב. אבנים
- ג. ספרים
- ד. ביצים
- ה. ארונות

תשובה: ג

הסבר: למילים *שולחנות, אבנים, ביצים, ארונות* יש ריבוי לא צפוי. "שולחן, ארון" בזכר אבל ריבוי -ות. "אבן, ביצה" בנקבה אבל ריבוי -ים. רק למילה "ספר" יש ריבוי צפוי -ספר בזכר ריבוי ים. בשם התואר הכול עובד מסודר, למשל: גדול-גדולים, גדולה-גדולות. בשמות העצם יש חוקים נוספים לריבוי ויש גם יוצאי דופן.

6. הינה חמש מילים.

איזו מילה יוצאת דופן?

- א. פעמיים
- ב. שנתיים
- ג. אלפיים
- ד. שבועיים
- ה. רגליים

תשובה: ה

הסבר: למילים *שולחנות, אבנים, ביצים, ארונות* יש ריבוי לא צפוי. "שולחן, ארון" בזכר אבל ריבוי -ות. "אבן, ביצה" בנקבה אבל ריבוי -ים. רק למילה "ספר" יש ריבוי צפוי -ספר בזכר ריבוי ים. בשם התואר הכול עובד מסודר, למשל: גדול-גדולים, גדולה-גדולות. בשמות העצם יש חוקים נוספים לריבוי ויש גם יוצאי דופן.

7. הינה סדרת מילים: יד / כיסא / אוכלת / אבוקדו / אנציקלופדיה

איזו מילה יכולה להחליף את המילה "כיסא"? (רמז: אין קשר למשמעות המילים)

- א. שלום
- ב. אוהבת

ג. אנחנו

ד. את

ה. בוא!

תשובה: א

הסבר: סדרת המילים הזאת היא לפי מספר הברות עולה, זאת אומרת: במילה "יד" הברה אחת, במילה "כיסא" שתי הברות, במילה "אוכלת" שלוש הברות וכך בהמשך 4 הברות ו-5 הברות. למילה "שלום" שתי הברות כמו למילה "כיסא".

8. בארמית צורת הרבים של המילה "תבל" היא "תבלין".

העברית לקחה מהארמית את המילה "תבלין". למשל: פפריקה היא תבלין. בעברית כשרוצים לומר פפריקה, אורגנו ובזיליקום אומרים תבלינים.

לאיזו מילה ברשימה קרה אותו דבר?

א. מכנסיים

ב. צ'יפסים

ג. פוסטים

ד. טישרטים

ה. פרלינים

תשובה: ב

הסבר: במילה "תבלינים" יש ריבוי כפול. תבל – זאת כבר צורת רבים. אבל דוברי העברית הוסיפו את צורת הרבים בעברית – כך "נולדה" המילה "תבלינים". כך גם המילה "צ'יפס" באנגלית שהיא כבר ברבים. אבל דוברי העברית לא הרגישו בזה, והוסיפו צורת רבים לפי העברית – צ'יפסים.

9. שירה ותמיר הם ההורים של: אבשלום, נתנאל, אורלי, ליהיא, ליאור. הם קוראים לכל הילדים שלהם רק בשמות מהסוג הזה. שירה חשבה על עוד שם יפה לתינוק: ראובן! בחודש פברואר נולדה להם תינוקת מתוקה. שירה אמרה: "אין בעיה, נקרא לה "ראובנה".

תמיר אמר לה שיש לה טעות גדולה, והם צריכים לקרוא לתינוקת: _____.

תשובה: ראובת.

הסבר: השמות ששירה ותמיר אוהבים הם שמות שבונים אותם משתי מילים: אב+שלום, נתן+אל, אור+לי ועוד. גם השם 'ראובן' נבנה משתי מילים: ראובן. לאה, אימא של ראובן קראה לבן הראשון שלה בשמחה: ראובן = תראו, יש לי בן! לפי זה השם המתאים לתינוקת הוא: ראובת.

10. איזה נתון מהנתונים הבאים יעזור לנו לדעת שכל לווייתן שאין לו עיניים ירוקות הוא לווייתן כחול?

- א. לכל הלווייתנים הכחולים אין עיניים ירוקות.
- ב. כל לווייתן בעל עיניים ירוקות הוא לווייתן כחול.
- ג. כל הלווייתנים הכחולים הם בעלי עיניים ירוקות.
- ד. לכל הלווייתנים שאינם כחולים יש עיניים ירוקות.
- ה. ללווייתנים כחולים יש עיניים כחולות.

תשובה: ד

הסבר: ממשפט ד אנחנו יודעים: אם "לא כחול" אז "עיניים ירוקות". בשאלה אומרים אם: "לא עיניים ירוקות" אז "כן כחול".

11. הינה מילים משותפות לשלוש שפות שמיות:

עברית	ארמית	ערבית
צָבִי	טַבְיָא	ظَبِي (טַבִּי)
צָלַע	עַלְעָא	ضَلَع (צֻלַע)
קִיץ	קִיטָא	قَيْظ (קִיטָא)
אָצְבַע	אַצְבָּעָא	إِصْبَع (אַצְבַּע)
בִּיצָה	בִּיעָא	بَيْضَة (בִּיצָה)
צוּם	צוּמָא	صَوْم (צוּם)

איך אומרים בארמית 'צאן' אם בערבית אומרים صَان?

א. עָנָא

ב. טָנָא

ג. צָנָא

תשובה: א

הסבר: האות הראשונה במילה צָנָא היא צ (צאד/דאד). אות זו נמצאת גם במילה צִלְע (צִלְע) שבטבלה. על פי מילה זו אפשר לראות שאות זו מקבילה לאות ע בארמית.